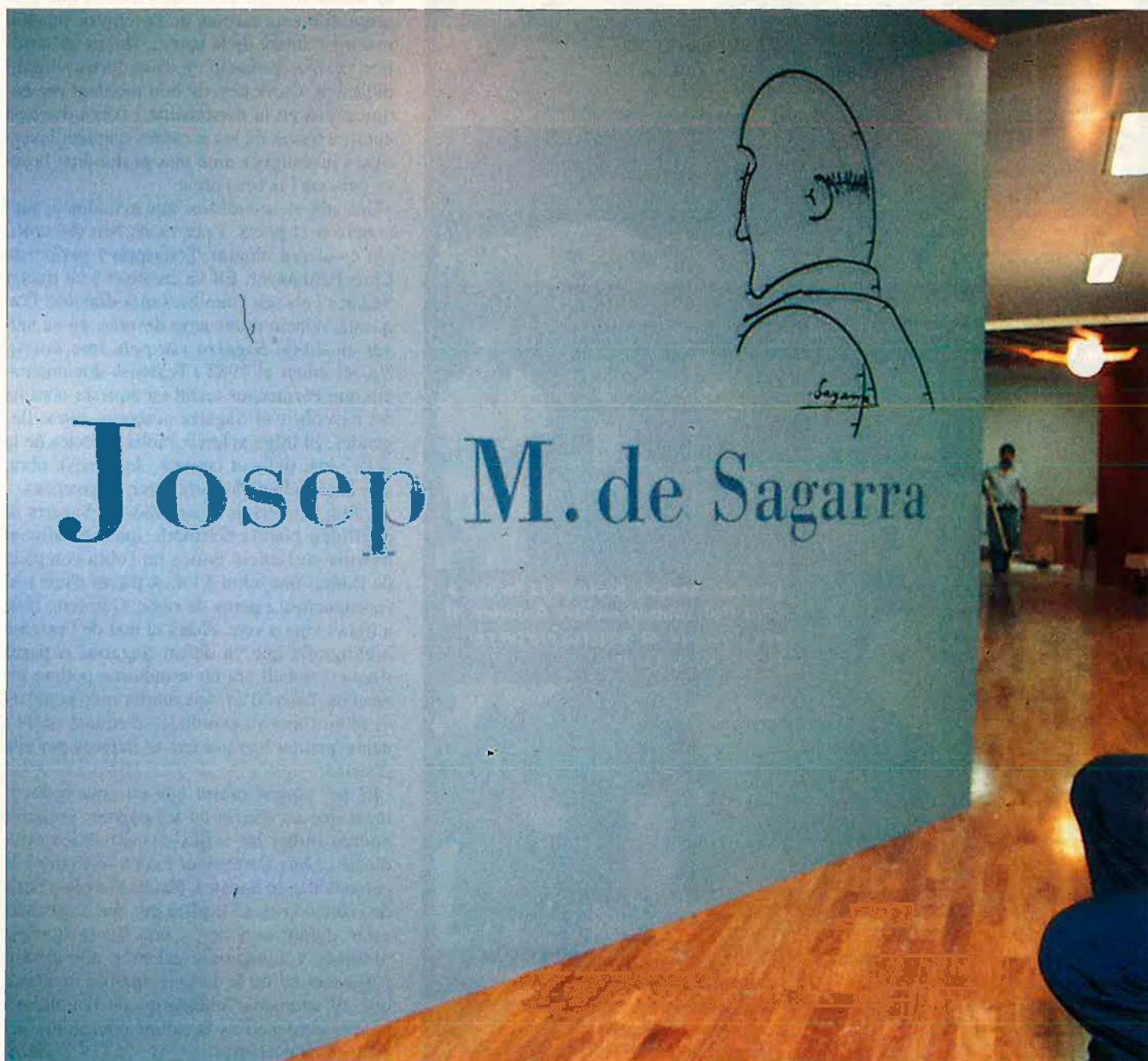

"Sagarra volia passar a

Lluís Permanyer, biògraf de Josep Maria de Sagarra, descriu en aquesta entrevista el tarannà del poeta, la seva relació amb Josep Pla i amb d'altres autors contemporanis seus i afirma que "Sagarra va complir una missió que no li ha estat reconeguda".

Sagarra era un home de família de casa bona. Va tenir una sòlida educació i una gran cultura. De fet, va ser un privilegiat per la natura. Quan es posava davant d'un paper en blanc, de seguida li rajava tot, ja fos poesia, teatre o prosa. Aquesta facilitat natural li va permetre dues coses: escriure una obra molt vasta i, alhora, disposar de molt de temps per viure la vida. Era un escriptor de viure portes enfora. I buscava experiències tan profundes i disbauxades com

a història com a poeta"

fos possible. Li agradava fruit dels plaers de la vida. Era una persona molt curiosa (jo no he sabut mai si la curiositat li venia del periodisme o va poder fer un bon periodisme, perquè era curiós). Era un *dandy* i era un senyor. Però al mateix temps li agradava de fer-se amb la gent senzilla i preferia una costellada amb un pastor del Port o un pagès de Vilamajor, que amb filòsofs saberuts, intel·lectuals enfarfegats o burgesos de l'Eixample. Sagarra era un home carismàtic: brillant a les tertú-

RICARD CUGAT

Lluís Permanyer, en una foto de la Penya Gran de l'Ateneu. "Sagarra vivia de portes enfora. Era un home carismàtic: brillant a les tertúlies, d'acudits divertits."

lies, d'acudits divertits. Quan entrava en una casa de putes de seguida se'n feia el protagonista i si anava a una reunió amb set cardenals, doncs allí també era el centre d'atenció, perquè els podia discutir en llatí. Parlava l'anglès, el francès, l'italià i l'alemany, era un cosmopolita consumat. Ara bé, al costat d'això, era una persona que quan era fora s'enyorava de Barcelona: La Rambla, les estrenes del Romea, menjar un plat de maduixes i que el saludessin pel carrer dient-li: 'Passi-ho bé senyor Sagarra'. Ho explica Lluís Permanyer, escriptor i periodista, autor de la biografia *Sagarra vist pels seus íntims*, quan li preguntem pel tarannà del poeta.

De ben segur que aquest tarannà obert i controvertit és una de les raons de la seva gran popularitat i, alhora, del posterior oblit intencionat per part d'alguns intel·lectuals postnoucentistes. Però, per Permanyer, quina és la clau de l'èxit de l'obra de Sagarra?

—Sagarra i Pla són els dos únics escriptors que es van plantejar la necessitat de donar una lectura intel·ligible als seus textos, perquè els entenguessin fins i tot aquelles persones que tot just sabien llegir. És clar, la claredat no resta importància a la categoria de l'obra. Ells consideraven que la literatura de la Renaixença era pràcticament intel·ligible.

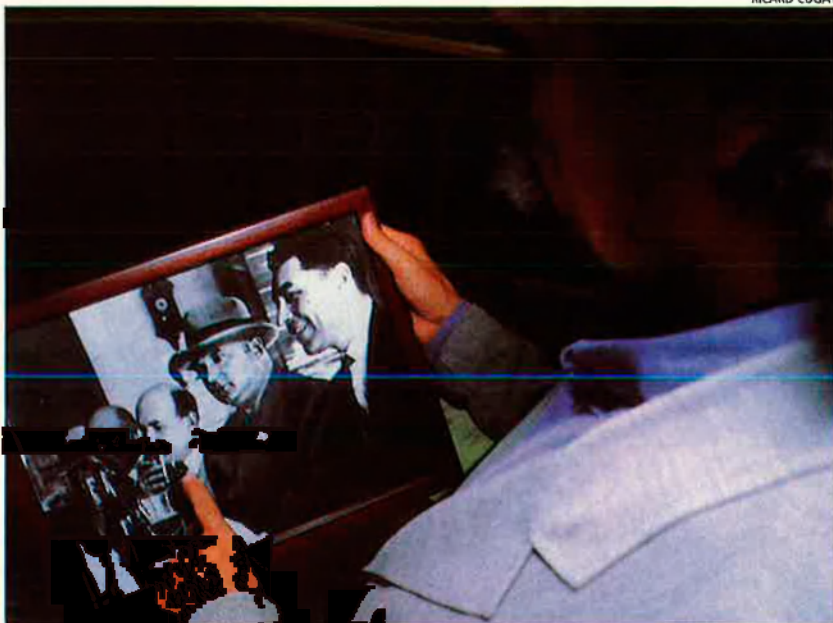
—Quina relació van mantenir Sagarra i Pla?

—Pla era un pagès que venia a ciutat i volia assemblar-se als senyors. Per això anava a la Penya Gran de l'Ateneu. En aquell temps Pla ja tenia una certa vocació periodística i, com

RICARD CUGAT

que Sagarra ja conreava el periodisme, i fins i tot havia estat de corresponsal a Berlín pel diari *El Sol*, doncs es va acostar a Sagarra, i aquest l'ajuda. Existeix la correspondència d'aquella època i en les cartes es veu que tenen una relació molt intensa, de gran amistat i sobretot d'un gran respecte de Pla envers Sagarra. Pla envejava tres coses a Sagarra: que era un gran senyor, que tenia una gran cultura i que tenia el do de la facilitat d'escriure. Després, a la postguerra, socialment era reconegut que Sagarra era el gran poeta i Pla el gran prosista. Ara bé, quan Sagarra va publicar les memòries, Pla es va veure amenaçat. Fins i tot va preguntar a Nèstor Luján: "Vostè creu que aquest llibre passarà a la història de la literatura catalana?" I l'altre li diu: "És un dels grans llibres de la història de la literatura catalana". En Pla es va quedar molt fotut, el clima es va enrair i llavors Pla l'atacà a través de *Destino*... Problemes de país petit. I problemes d'enveja i generositat. Pla no va ser mai un home generós, no s'alegrava de les coses bones dels altres. En canvi Sagarra sí que n'era, de generós. L'altre personatge que no fou generós va ser en Riba.

—Per què?

—En Riba li tenia enveja. Però, en canvi, Sagarra era molt respectuós amb Riba. El dia que va morir Riba jo era a la casa dels Sagarra a Blanes. Vaig veure trasbalsat el Sagarra. Un altre dia també recordo que uns quants personatges van ser convidats a fer tertúlia a casa dels Sagarra. Un d'ells va començar a parlar malament de Riba. Sagarra el va aturar i el va fer callar. En canvi, a l'inrevés aquest respecte no es donava. Riba era un gasiu i feia com els rumiants, sempre donava voltes sobre el mateix.

—Aquesta animadversió de Riba envers Sa-

Permanyer assenyalant Sagarra. En la mateixa foto hi ha Josep Pla quan volla assemblar-se als senyors. "Quan Sagarra va publicar les memòries Pla es va veure amenaçat."

garra, la va encomanar a una generació postnoucentista, i això, a Sagarra, li ha fet força mal.

—Són els burots de la cultura catalana.

—Sagarra va iniciar-se de ben jove en el món de la literatura i ho féu com a poeta.

—Ell era poeta, sempre va ser per sobre de tot poeta. En aquella època ser poeta era la categoria més important. També era dramaturg, periodista i novel·lista, però ell volia passar a la història com a poeta. Sagarra deia: "Passaré a la història per quatre versos".

—Per què l'obra literària de Sagarra no es va veure afectada per la Guerra Civil?

—La Guerra Civil és clar que el va afectar, però no va patir un trauma psicològic tan fort com d'altres escriptors. El món de Sagarra ja havia desaparegut amb el final de la Primera Guerra Mundial. Això Fuster ho explicava molt bé.

(Fuster va escriure: "Sagarra sembla quedar-se al marge de la història. L'aristòcrata que ell és es neguiteja molt menys que els seus col·legues burgesos. En darrer terme, Sagarra creia —són paraules seves— que amb la guerra europea de 1914-1918 s'acabà el segle XIX i que des d'aleshores començà a imperar pertot arreu la confusió i la ximpleria. El món, el seu món, agonitzant des de feia temps, s'havia definitivament enfonsat l'any 1918: tot allò del 36, per a Sagarra, es reduïa a un últim cop.")

—Sagarra, ben aviat també, quedà emmirallat pels escenaris. La seva producció teatral és extensíssima, però alhora, també és la producció menys valorada de l'autor.

—Consideren que feia un teatre molt popular i literàriament diuen que no s'aguanta. Quan Sagarra va tornar de París l'any 48 va intentar de fer un teatre més modern. Però el públic del Romea no li'l va acceptar. I llavors: "Vaig veure que amb aquell tipus de teatre que no agradava m'hi faria més savi que ric", explicava i va deixar de fer-lo, tornant a les obres d'abans. Perquè ell vivia de la seva ploma —una cosa ben excepcional en aquest país—, es va professionalitzar de bon començament. Ell sempre deia que era l'únic poeta des d'Ausiàs Marc que vivia d'escriure. Però la importància del teatre de Sagarra va per altres camins.

—Quins?

—Sagarra va complir una gran missió social i política que no li ha estat reconeguda. En una època en què estava prohibit el català, ell va tornar a posar la nostra llengua als escenaris. Aquest fet era molt important, en un moment en què no hi havia ni premsa ni ràdio en català, perquè estaven prohibides. El teatre és un acte de col·lectivitat —no com la lectura, que és un acte de masturbació—. Per tant, omplir el teatre Romea sota el franquis-

me quan la llengua estava prohibida era un acte d'afirmació col·lectiva catalanista. Ell no va deixar d'estrenar en català, per tant, va complir una missió. Aquesta missió li ha estat reconeguda a la nova cançó, per exemple, i en canvi, a Sagarra no se li ha reconegut mai. Per què? Doncs perquè els burots estaven en contra d'ell.

—*Sembla, però, que actualment no qüestionaria ningú la seva prosa, i en concret dos volums: les memòries i la novel·la Vida privada.*

—Sagarra va començar a fer novel·les com una prestació a la societat, amb aquella famosa crida als escriptors: "El públic català està demanant amb la boca oberta i amb uns crits desesperats que li donin novel·les". Per tant, ell va posar-se a escriure novel·les dins aquesta actitud col·lectiva de prestació de servei a través de la cultura per fer un país. Llavors ja havia escrit *Paulina Buixareu* i després va publicar *All i salobre*. En aquesta línia va escriure també *Vida privada*, una novel·la on la protagonista és Barcelona i, per mi, es tracta d'una de les peces importants de la novel·lística catalana. És una obra que a mesura que passa el temps agafa més volada. I les *Memòries* és una peça fonamental de la prosa de tota la història de la literatura catalana.

—*Per què va acabar les memòries l'any 1918?*

—Ell em va dir que en un segon volum hauria de parlar de la República, de Macià, de Companys, i com que no podria publicar-lo, i ell vivia de la seva ploma, doncs no li interessava fer obres que hagués de guardar en un calaix. Per això no va continuar escrivint. Sagarra escrivia per viure, no treballava com una mena de gramòfon.

—*També va començar a traduir La divina comèdia per viure?*

—Va començar a traduir *La divina comèdia* als anys trenta, pagat pel Cambó. En aquesta època ho feia com un servei a la cultura. Però en acabar la guerra i no poder publicar en català, va ser quan, a través de les edicions de bibliòfil finançades per mecenes, podia fer una tasca de servei a la cultura, que alhora li permetia sobreviure. És l'època de l'exili interior. Va acabar *La divina comèdia* i va traduir el teatre de Shakespeare.

—*Parli de l'exili interior.*

—Quan ell va tornar a Catalunya no va claudicar mai amb el règim. A més fou l'època en què conspirava amb els aliats contra el

totalitarisme nazi i feixista. Ell feia de bústia: uns deixaven la informació i d'altres la passaven a recollir. És clar, ningú no podia sospitar que el "senyor Sagarra" pogués estar implicat en el món de l'espionatge. Però s'hi jugava la pell, perquè si l'haguessin enganxat li hauria tocat el rebre. En acabar la guerra, quan Sagarra es va adonar que els aliats no farien caure Franco, ell va dir que no era un resistent professional i que, per tant, volia tornar a la vida normal. Va deixar de pertànyer a la resistència. Fou llavors quan certs

RICARD CUGAT

"L'any 1982, quan vaig publicar el llibre vaig haver d'explicar moltes coses que no se sabien, era un punt de reflexió, perquè llavors la seva obra encara era molt discutida."

sectors van considerar que era un acte de deslleialtat, covardia i de passar-se a l'enemic. A partir d'aquell moment van començar a criticar-lo com a escriptor.

—*Li dolia a Sagarra?*

—És clar que sí, perquè ell no va claudicar mai: ni va marxar fora, ni es va passar al castellà ni va fer el joc als franquistes. És clar que li dolia. És per això que poc abans de morir volia marxar a viure a Roma, perquè ja estava tip que el tractessin tan malament.

—*Actualment, creu que cal defensar Sagarra tan aferrissadament com vostè el va defensar a Sagarra vist pels seus íntims?*

—Crec que no. Ara la situació ha canviat bastant i penso que el fenomen Sagarra ha entrat en una via de normalitat. No és necessari defensar-lo com ho vaig fer al 1982 quan es va publicar el llibre. En aquell moment vaig haver d'explicar moltes coses que no se sabien, era un punt de reflexió, perquè llavors la seva obra encara era molt discutida. Ara s'ha entrat en una nova fase: es reconeix la qualitat de la seva obra. La literatura de Sagarra té prou potència per si mateixa.

Montserrat Serra